

Miha Mazzini: KRALJ ROPOTAJOČIH DUHOV (2008)

They fuck you up, your mum and dad.
They may not mean to, but they do.
They fill you with the faults they had
And add some extra, just for you.

Philip Larkin

Pogovorite se: *Ali ste si v otroštvu kdaj kaj zelo želeli in tega niste dobili? Kaj je to bilo? Kaj vam je ta stvar pomenila? Ali ste si kasneje izpolnili željo (in če si je še niste, bi si jo še zmeraj radi)?*

1. Preberite prvi odlomek (Meso) in odgovorite na vprašanja:

Kakšen je odnos matere do sina (Egona)?

Na podlagi česa lahko sklepate o tem?

Ali se sin z mamo resnično strinja?

Ali ste v odlomku opazili ironične prvine? Katere?

Od kdaj je mati vedela, da »redi kačo«?

S katerimi besedami mama opiše svojega sina? Kaj mu želi s tem vcepiti?

2. Preberite še drug odlomek (Iskrafon) in odgovorite na zastavljena vprašanja:

Zakaj sta šla z mamo v trgovino z elektromaterialom? Kaj je dobila? Kaj je to?

Kaj je v torbo, ki jo je imel zraven, zbasal Egon?

Kaj bi v trgovini rada kupila mama? In kaj bi rad kupil Egon?

Kako se po vašem mnenju nadaljuje zgodba? Napišite njeno nadaljevanje ali scenarij za zaključek dogodka v trgovini.

Meso

“NAJSREČNEJŠI OTROK NA SVETU SI,” je zelo naglas poudarila mama in sikaje dodala:

“Pa ti še ni zadosti!”

Njen glas ni obetal nič dobrega, četudi je znotraj istega stavka običajno menjala glasnost. Tisto, kar lahko slišijo tudi sosedje, je poudarila, kar pa je bilo namenjeno zgolj meni, je zašepetala. Kadar se je povsem razburila, se je šepet spremenil v pihanje jezne mačke.

Stala sva v kuhinji, Nona je prebirala Življenje svetnikov in naju ni opazila, duše so ropotale s krožniki in pomivale posodo.

“Madame X boš naredil iz mene, izdajalec!”

Približala se mi je za korak. Njena sapa je sikala vame.

“Kaj je s tabo? Kako si lahko neprestano nezadovoljen in nesrečen in ti zmerom kaj manjka?”

Zelo naglas:

“VSE SEM ŽRTVOVALA ZATE!”

Potiho:

“Ti me pa izdajaš tujim ljudem!”

Zastrmela se je v kopalnico in si položila hrbtniče dlani na čelo.

“V prvem razredu! Že takrat! Pred zdravnikom si se naredil podhranjenega in slabokrvnega, le zato, da bi me spravil v zadrego!”

Spakovaje je posnemala moški glas:

“Ja, tovarišica, otroke je treba hraniti, a vi tega ne veste?”

Spet sikanje:

“A ti Nona ne skuha kosila vsak dan? Je tako? Reci!”

Rekel sem, kot se je spodobilo, zelo naglas:

“JA, MAMA!”

“Po klevetanju tistega nesposobnega zdravnika imaš vsak dan še večerjo, ja? OMOGOČILA SEM TI POPOLN OBROK!”

Obrnila se je in iz omarice nad štedilnikom potegnila eno od mnogih rumenih škatel.

“Preberi, kaj tu piše?”

“INSTANT ŠPAGETI - POTPUNI OBROK”

“Tebi popolnost ni dovolj, a? Kako naj bova srečna, če ne moreš biti zadovoljen niti s popolnostjo?”

Odprla je zavitek in stresla vsebino na pult ob štedilniku.

“Vidiš? Nič ne manjka! Makaroni, omaka v prahu, sir, nariban, da se ne trudiš, vse v svoji vrečki, HIGIENIČNO – kaj ti je treba jesti neke njihove materiale?”

Klofnila me je s prazno škatlo. Ni bolelo, poskočil sem od presenečenja.

“V oči me glej, kadar govorim s tabo!”

Ubogal sem.

“Že ko sem te nosila pod srcem, sem vedela, da redim kačo. Kako sem trpela! Namenoma si me brcal, da me še danes bolijo ledvice!”

Podložila je dlan pod desno lice in nežno zašepetala:

“Saj jaz vem, da tak kot Heintje ne boš nikoli, ampak, povej mi, a sem te dala v sirotišnico?”

“Ne, mama.”

Obraz ji je razganjalo od čustev.

“Ko sem videla, kakšen postajaš, sem dolgo časa mislila, da so te mogoče zamenjali v porodnišnici. Rekla sem si, v svoji plemenitosti, zdaj je, kar je, četudi ni moj, ga bom vsaj poskušala vzgojiti. A sem te kdaj zatajila? Grd si in nesposoben, neumen in štorast, za nobeno rabo nisi, pa se te ne sramujem. Sploh znaš to ceniti?”

“ZNAM, MAMA!”

“Ne, o ne, ne znaš.”

Trpeče je prikimala sama sebi.

“MESO BI RAD, SIN?”

Presenečeno sem jo pogledal.

Spet me je klofnila s škatlo.

“Reci ja, mama.”

“JA, MAMA!”

“DOBIŠ GA, SIN MOJ. MAMICA TI IZPOLNI VSAKO ŽELJO.”

Gramofon

Mama je dobila regres in šla sva v trgovino z elektromaterialom kupit lestenec za kuhinjo. S sabo sem vzel šolsko torbo, kar se ji ni zdelo prav nič čudno. Vanjo sem zbasal trakove, ki sem jih izrezal iz šeleshamerja in nanje s pomočjo ravnila potegnili natančne črke v napisih UGODNO, IZJEMNO UGODNO in RAZPRODAJA. Delal sem ves prejšnji dan. Na srečo sem imel dosti časa, saj so nas spustili domov takoj po tistem, ko so telovadnega učitelja pospremili na zaslužen dopust v krogu svojih prijateljev in družine, kjer si bo lahko nabral novih moči po napornem delu, kot je povedal ravnatelj.

Zbudil sem se že ob šestih, kljub temu da sem ponoči podvojil recitacije, in kljub soboti, ko sva bila oba z mamoprosta. Vstal sem, vzel Heintjevo ploščo z ogledala ter pustil, da me je mama zagledala prižeto z njo ob prsi, ko se je zbudila.

"Kaj pa ti tako zgodaj?" je vprašala.

"Mama, jaz ne morem več spati. Tako rad bi poslušal Heintja!"

"TI BOŽČEK, PRIDI, TE BOM OBJELA!"

Ko sva stopala mimo izložbe, sem jo poskušal rahlo usmeriti proti steklu, vendar se mi premik ni posrečil.

"O, mama, glej, gramofon!"

Ni ga zaznala. Vstopila sva. Trgovino so napolnili kupci, vsi z regresnimi boni v rokah. Edino mirno in nepremično telo je pripadalo prodajalcu.

Mama me je povedla do ogromnega lstenca, s katerega so v koncentričnih krogih visele plastične kaplje, rahlo posrebrene z vrhnje strani.

"Mama ... tam je gramofon ..." sem znova poskusil.

"Tega ne rabiva. Rabiva pa lep luster za v kuhinjo," mi je pokopala skoraj vse upe. Izmuznil sem se do Iskrafona in že segel v torbo po napise, ko sem šele opazil, da je polica prazna.

Stekel sem k prodajalcu.

"Tovariš ... tam na polici ... a nimate več Iskrafonov?"

"Ne."

Prišel sem se že obračati, ko sem se spomnil izložbe.

"V izložbi je pa še?"

"Ja."

"Zakaj ste rekli, da jih ni več?"

"Ker si vprašal za polico! Kako naj ti odgovorim, če ne znaš vprašat?"

Na obrazu mu je bilo videti, kako trpi, ker je izpostavljen vznemirjenju kupcev. Nek moški mu je hotel zastaviti vprašanje, vendar ga je hitro zavrnil, češ vse piše tam, in pokazal v nedoločno smer. Nihče se ni razburjal ali čudil. Vsaka trgovina je premogla podobnega trgovca, jaz sem tega pogosteje videval zaradi svojih glasbenih želja.

Za vsak slučaj sem stopil iz trgovine in preveril, če sem poprej dobro videl. Sem spregledal sem le listek, postavljen na pladenj gramofona. REZERVIRANO je pisalo.

"Tovariš, a imate še kakšen Iskrakon?"

"Ne."

Razmislil sem o svojem vprašanju in se nisem spomnil, kako bi ga lahko zastavil drugače, da bi dobil pritrdilen odgovor. Umaknil sem se v kot in čakal. Počutil sem se mehkega in odvečnega. Kar zvalil bi se pod noge mimoidočih in pustil, da me pohodijo. Zavedel sem se minevanja časa v prazno – to je tisto, kar pride, in je enako onemu, kar je že bilo. Nisem hotel več sodelovati: lestenec, odhod domov, razmišljanje o gramofonu, nadaljevanje enega in istega življenja ...

Naslonl sem se nazaj in skoraj zbil sijočo rdečo škatto police. Ena od mnogih; vsei mogočih barv, žarečih, gladkih, in če ne b bil tako zatopljen v pomilovanje samega sebe, bi jih moral opaziti že zdavna.

Pod nimi je pisalo: ZADNJI MODNI KRISKI
PRENOSNI GRAMOFONI! UVOZ IZ ITALIJE!
STEREO!

"Tovariš, tovariš, saj vi inate gramofone!"

"Imamc."

"Zakaj pa ..."

"Ker si vprašal za Iskrafone. Kako ..."

Sem že tekkel nazaj k polici in jo okrasil še z mojimi napisi. Za vsak slučaj sem vzel v roke gramofon, si ga dobro ogledal in prebral navodila. Preskakoval sem cele besede včasih tudi stavke, hotel sem se le prepričati, ali se nisem zmotil. Naprava namreč ni spominjala na nobenega izmed gramofonov, kar sem jih videl v življenju, v resnici ali na slikah. Znotraj plastičnega ohišja se je skrival mehanizem in ploščo si porinil v režo, glava se je spustila nanjo, igla jo je brala, iz dveh vgrajenih zvočnikov, ki se jih je dalo slutiti skozi navrtane luknjice, je pršla glasba. Noro! Gramofon s skrito iglo je bil primeren za Nono! Še več: prenosni model je odprl čisto nove možnosti. Ne bo mi treba Maje voditi k meni, vsi trije bomo lahko šli skupaj na sprehod.

Evforično me je odneslo do mame, ki je lesteneč že vrtela po rokah, da je plastika zamolklo žvenkljala.

"MAMA! ITALJANSKI GRAMOFONI! IZJEMNO
UGODNO! MAMA! HEINTJE! RAZPRODAJA!"

"Pšššš! Ne tako naglas!"

Hitro je pogledala naokoli in se nasmehnila parim firb-
cem, ki so se zabuljili v naju.

Šepetal sem:

"Mama, pojdi pogledat!"

"Prav, pa grem."

Zdrenjala sva se do police.

"Kaj? To je ugodno? In razprodaja?" jo je šokirala cena.

"Je! Je! Res! Neverjetna priložnost!"

Z iztegnjeno dlanjo me je odločno presekala, kot bi mi izmila besede z obraza.

"Dosti! Nimava denarja za oboje, zato bova kupila lesteneč. Naj ti bo nekaj končno jasno, dovolj si star: ni naloga matere, da kupi sinu gramofon. Tega mu lahko kupi kdorkoli. Mati mora sinu dati tisto, česar v trgovini ni mogoče kupiti: življenjsko modrost. Iz njega mora narediti zglednega otroka, ki bo zanjo skrbel na stara leta. Če ji ne uspe, morajo zanjo skrbeti drugi. Taka ženska ni v življenju nič dosegla.

Tako. Zdaj pa dosti o gramofonu!"

Obrnila se je in odšla proti lestencu.

Sledil sem ji tik za petami. Ne da bi se zavedal, sem pričeval govorniki vedno glasneje.

"Mama! Tisti lesteneč je prevelik za našo kuhinjo! Morali se bomo plaziti pod njim! GRD JE! OGABEN!"

Ustavila se je in se soočila z mano.

"Blešči se kot pravo steklo, če ga gledaš od daleč!"

"NAŠA GARSONJERA JE PREMAJHNA! NIKOLI
SE NE BO ZABLEŠČAL! GRD JE! GRD!"

Nakupovalci so zastali in se do zadnjega obrnili proti nama. Bližnji so se odmaknili, oni v kotih rinili naprej. Znašla sva se sredi arene, obkrožena z gostim zidom firbcev. Še prodajalec je iztegnil glavo in čakal.

Mama je pogledala v konice čevljev in v kratkih presledkih sikala:

"Pššššt! Pššššt!"

"NE BOM TIHO! NE BOM!"